

МЕХАНІЗМ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

проф. Сотник І. М., студент гр. Ез-61маг Мандрика Ж. В.

В сучасних умовах правильне визначення реального фінансового стану підприємства має велике значення не тільки для самих суб'єктів господарювання, але і для численних акціонерів, особливо потенційних інвесторів, фінансових чи державних установ, з якими безпосередньо взаємодіє підприємство. Для забезпечення життєздатності підприємства вкрай необхідно реально оцінювати фінансовий стан як свого підприємства, так і потенціальних конкурентів, адже здійснюючи свою діяльність, суб'єкт господарювання взаємодіє з іншими суб'єктами ринку, вступає з ними в фінансові відносини, а отже виникає певний ризик, який необхідно постійно мінімізувати.

Об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства та облік можливих ризиків виступають сьогодні ключовими факторами ефективного управління кредитними ресурсами підприємства. Це дозволяє банкам запобігти наданню невиправданих кредитних ресурсів, забезпечити своєчасне і повне повернення позичок, знизити ризик неплатежу і, тим самим, підвищити ефективність здійснення банками кредитних операцій та ефективність господарської діяльності підприємств. Результативність діяльності підприємств залежить від багатьох факторів, і насамперед — від ефективного використання фінансових ресурсів, у тому числі кредитів для здійснення поточної діяльності.

Отже, в сучасних умовах важливого значення й актуальності набувають питання оцінки і аналізу кредитоспроможності підприємств. В Україні до основних належать такі методи оцінки кредитоспроможності підприємств:

- на основі системи фінансових коефіцієнтів. Національний Банк України рекомендує кожному комерційному банку розробити свою власну систему показників фінансової діяльності позичальників;
- на основі аналізу грошових потоків: визначається чисте сальдо надходжень і видатків клієнта за період, тобто враховується і вплив коштів;
- на основі аналізу ділового ризику: виділяються найвагоміші чинники ділового ризику, здійснюється їх формалізація, оцінка в балах і визначення на цій основі класу кредитоспроможності конкретного позичальника;
- прогностичні: полягають у тому, що будь-яке прогнозне рішення є суб'єктивним, а розраховані значення критеріїв носять швидше характер інформації до роздуму;
- інші методи оцінки кредитоспроможності.

За кордоном оцінка кредитоспроможності підприємств здійснюється, як правило, за допомогою декількох ключових позицій. У США застосовується правило 5 "Сі": характер (character), фінансові можливості (capacity), майно (capital), забезпечення (collateral), загальні умови (conditions). В Англії ключовим словом, в якому зосереджені вимоги при видачі позик, є термін "PARTS", що включає: purpose (призначення, мета); amount (сума, розмір); payment (оплата, повернення довга і відсотків); term (термін); security (забезпечення, застава).

Фінансовий стан підприємства-позичальника в економічному житті Німеччини визначають за рівнем рентабельності і часткою забезпеченості власними засобами. Відповідно до цього виділяють три основні групи підприємств з різним ступенем ризику: бездоганний фінансовий стан; задовільний фінансовий стан; незадовільний фінансовий стан, тобто низька частка власних засобів і низький рівень рентабельності.

Складність проведення оцінки кредитоспроможності підприємств в Україні полягає в тому, що на кожному підприємстві необхідно мати професійну службу з управління фінансами. Сьогодні працівники бухгалтерських служб багатьох підприємств не володіють методами фінансового аналізу, а спеціалісти, що ними володіють, включаючи керівництво, як правило, не вміють читати документи аналітичного та синтетичного бухгалтерського обліку. Питанням аналізу зовнішнього середовища та взаємозв'язку між здатністю обслуговувати отриманий кредит та впливами зовнішніх факторів на діяльність підприємства не приділяється відповідна увага. Подібний стан речей призводить до того, що ситуація з фінансовими коштами виходить з-під контролю осіб, які за це відповідають.

З метою втілення євроінтеграційних намірів уряду України, які передбачають приведення до міжнародних стандартів таких важливих сфер економічної діяльності як фінансово-банківська, необхідним є формування якісної методології оцінки кредитоспроможності позичальників банків, заснованої на науковому підході та врахуванні прогресивного досвіду вітчизняних та зарубіжних спеціалістів, а саме:

- впровадження заходів, які б надавали можливість адаптувати організаційну структуру вітчизняних банків до загальносвітових стандартів ризик-менеджменту;
- вдосконалення інформаційного поля — забезпечення банківських аналітиків достатнім обсягом якісної інформації про позичальника;
- впровадження сучасних методик оцінки кредитоспроможності та систем рейтингування позичальників, які ґрунтуються не тільки на аналізі фінансового стану безпосереднього позичальника, але й на оцінці інших, зовнішніх факторів;

- удосконалення матеріально-технічної бази вітчизняних банків – зокрема, створення адекватного програмного забезпечення з метою використання ефективних систем оцінки кредитоспроможності та ризику;
- підвищення рівня освіти та кваліфікації кадрового складу банків.